

Nis Aamand Hejlskov Sørensen

Byens grønne områder og retten til dem – en case fra Valparaíso, Chile

Med udgangspunkt i konceptet *retten til byen* bidrager denne artikel til at forstå lokalsamfundets forandringskapacitet i forhold til at bremse markedsstyret urbanisering. *Retten til byen* forstås som en kollektiv ret til indflydelse på, hvordan byen udvikler sig. Samtidig er det også en ret til at gentænke vores forhold til byen og dens landskab. På den måde handler *retten til byen* både om at forsvare byen mod gentrificering, men også om retten til at forestille sig en by med flere urbane og grønne fælleder. Artiklen præsenterer et case-studie fra Chile, hvor lokale borgere bekæmper gentrificeringen af et historisk kvarter i Valparaíso. Ved at *frame* privatejede grønne områder som urbane fælleder udfordrer beboerne det skarpe skel mellem private og offentlige rum i byen, hvilket stiller spørgsmål ved den aktuelle byudvikling i Chile. Casen viser, hvordan kampen for bevarelse af stedets natur- og kulturarv er forbundet med en stærk lokal identitet og en forståelse af byens landskab som værdifuld. Vi kan i en dansk kontekst lære af den chilenske case, at det *er muligt* at bremse gentrificering af byen, hvis der opbygges en bred politisk konsensus blandt borgere og lokalpolitikere for at beskytte grønne områder som urbane fælleder.

Søgeord: retten til byen, urbane fælleder, bybevarelse, sociale bevægelser, framing

Indledning

Hvem har ret til at definere byen og dens grønne områder? Hvilke konflikter og interesser er på spil, når lokale beboerbevægelser kæmper for at beskytte byens socio-økologier? Denne artikel tager udgangspunkt i en gruppe borgeres lokale kamp for at beskytte et grønt område og dermed bremse den hastige urbanisering af byen Valparaíso, Chile.¹ Casen er et eksempel på, hvordan globale fænomener som urbanisering og gentrificering skaber konflikt på lokalt plan, men samtidig viser casen også, hvordan lokale borgerinitiativer har potentiale til at udfordre en urbanisering der er baseret på markeds kræfter frem for menneskelige behov.

Forskning viser, at adgang til grønne områder i byen er forbundet med menneskelig trivsel og social retfærdighed (Jennings, Floyd, Shanahan, Coutts, & Sinykin 2017). Mange steder i verden er de grønne og rekreative urbane områder under pres fra øget urbanisering, og det er derfor blevet påpeget, at urban økologi udgør en ny arena for kontrovers i byplanlægning (Blok & L. Meilvang 2015). Blandt forskning i urban politisk økologi (*urban political ecology*) er der bred enighed om, at urbanisering bør analyseres som en geografisk proces baseret på en social- og miljømæssig metabolisme, der fusionerer det sociale med det fysiske (Swyngedouw 2015: 613). Analysen i denne artikel ligger i forlængelse af denne forståelse af byen som en sammenblanding af både et menneskeskabt og et naturligt miljø. Byens grønne områder, fx urbane fællede, kan derfor beskrives som *socio-økologier* (Swyngedouw 2015). Presset på disse *socio-økologier* hænger sammen med en hastigt voksende urbanisering, som skaber økonomisk vækst her og nu, fordi den spiller en aktiv rolle i at absorbere kapitalistiske virksomheders overskud (Harvey 2008: 25). Som en konsekvens af denne koncentration af kapital i byen (i »mursten« og byggegrunde) er ejendomsselskaber generelt blevet enormt magtfulde aktører, som har fået større indflydelse på byplanlægning end tidligere (Stein 2019).

I Valparaíso, Chile, manifesterer denne udvikling sig ved opførelsen af *condominios* (ejerlejlighedskomplekser med overvågning og vagter) i 20 og 30 etager, som tager udsigten fra andre beboere, presser boligpriserne op, bryder byens topografi og ændrer de lokale sociale relationer radikalt. Byforskning har vist, at markedstyret byplanlægning kan skabe negative konsekvenser lokalt i form af gentrificering, ødelæggelse af den lokale kultur (Kriznik, 2014: 237) og byens landskab. Gentrificering, altså betegnelsen for et byområdes sociale skift igennem byfornyelse og værdistigning, er blevet oversat til *herskabeliggørelse* på dansk (Lund & Gutzon 2009). Denne proces kan fx resultere i, at et bykvarter bliver så dyrt, at tidligere beboere fra lav- eller mellemindkomstgrupper skubbes ud af kvarteret. Denne artikel tager udgangspunkt i en case, hvor lokale borgere fra et middelklassekvarter bekæmper herskabeliggørelsen af deres by ved at forsvare de få tilbageværende grønne områder. Bevarelsen af byens grønne områder som urbane fællede er dermed udgangspunkt-

Nis Aamand
Hejlsov Sørensen

Uddannet sociolog
fra Københavns
Universitet med spe-
ciale i Organisation,
Viden og Politik

E-mail: nissorensen@
gmail.com

tet for deres kamp om retten til byen og dens steder. *Retten til byen* forstås som en kollektiv ret til indflydelse på byudviklingen (Harvey 2012: 5), men også som en ret til et fornyet og anderledes byliv (Lefebvre 2000: 158). Artiklen konkluderer, at beboerne i kvarteret *Barrio O'higgins*, Valparaíso, kæmper for *retten til byen* ved at indramme (*frame*) byens grønne områder som urbane fælleder, der bør komme alle byens borgere til gode.

Først introduceres den empiriske case, hvorefter begreberne *retten til byen* og *urbane fælleder* diskuteres. Med *framing*-begrebet som analytisk værktøj analyseres en række eksempler fra den empiriske case. Artiklen afsluttes med nogle refleksioner over, hvad den chilenske case kan lære os mere generelt om kampen for *retten til byen* og dens grønne områder.

Valparaíso og lokalsamfundets styrke

Chile oplevede i 1973 et militærkup imod den socialistiske og demokratisk valgte præsident Salvador Allende. Kuppet blev efterfulgt af 17 års diktatur med den autoritære general Augusto Pinochet i spidsen for vilkårlig henrettelse og forfølgelse af politiske modstandere. Den demokratiske transition begyndte i 1988, hvor Pinochet blev væltet ved en folkeafstemning. Selvom Chile har haft demokratiske valg siden 1990'eren, har diktaturet sat dybe spor i det chilenske samfund, som den dag i dag stadig har stor indflydelse på samfundsudviklingen.² Fx blev neoliberale økonomiske reformer udrullet med assistance fra Chicago-økonomen Milton Friedman, hvilket resulterede i radikal økonomisk liberalisering og privatisering af offentlige virksomheder og institutioner. Som en reaktion på den neoliberale model, med minimal statslig støtte til offentlige serviceydelser og institutioner, protesterede de chilenske studerende i 2011 for gratis uddannelse. Studenterbevægelsen udfordrede kommercialiseringen af uddannelserne (Somma 2012) og blev dermed et vendepunkt for de sociale bevægelser i post-overgangs-Chile (Donoso 2014). Kampen for retten til byen i Valparaíso skal derfor forstås i en kontekst af generelle protester og utilfredshed med den nuværende neoliberale samfundsmodel i Chile.

Som en konsekvens af den liberalisering af økonomien, der blev designet under diktaturet og videreført sidenhen af demokratiske regeringer, har

Chile oplevet intensive urbaniseringsbølger de seneste to-tre årtier efter demokratiets tilbagevenden i 1990 (Dattwyler, Peterson, & Rivas 2017). I mange tilfælde har disse byggebooms medført gentrificering, tomme lejligheder og privatisering af det offentlige rum. I kystbyen Valparaíso har denne udvikling som nævnt resulteret i opførelsen af adskillige 20- og 30-etagers højhuse, de såkaldte *vertikale ghettos* (El Desconcierto 2018). Denne udvikling har forventeligt nok også mødt modstand i form af forskellige kampagner og græsrodsbevægelser imod opførelsen af højhuse og shoppingcentre (R. Vallejos & E. Bahamondes 2018), hvilket vidner om, at indbyggerne i Valparaíso ikke accepterer den aktuelle byudvikling.

Denne artikel analyserer en case fra middelklassekvarteret *Barrio O'higgins*, hvor en gruppe primært ældre beboere kæmper for at beskytte et grønt område – kaldet Pümpin Parken – imod planer om at bygge et privat indhegnet *condominio* (et såkaldt 'gated community'). *Barrio O'higgins* ligger i et område, der de sidste 15 år har været kendetegnet ved en hastig byudvikling, og som har resulteret i opførelsen af højhuse og *condominios* (Atisba 2018: 14-17) ofte uden overholdelse af gældende byggregulativer. Den socioøkonomiske sammensætning i Valparaíso er meget varieret, men *Barrio O'higgins* er karakteriseret ved middel- og middelhøjindkomst familier (Atisba 2018: 11-12). Kvarterets middelklassesammensætning er vigtig for at forstå, hvorfor nogle, men ikke alle beboere i området kæmper imod opførelsen af nye boliger, hvilket jeg vender tilbage til.

Det grønne område Pümpin Parken i *Barrio O'higgins* har stor miljømæssig og kulturel betydning for lokalsamfundet og har været et samlingspunkt for beboere i mere end fem årtier. Indtil videre er det lykkedes beboerne i *Barrio O'higgins* at presse byrådet i Valparaíso og den nuværende borgmester til at stoppe byggeprojektet. De kæmper dog fortsat for, at området bliver omdannet til en offentlig bypark. Siden 2013 har de været organiseret i Bevægelsen for Beskyttelse af Parkerne i *Barrio O'higgins* (spansk: *Movimiento por la Defensa de los Parques del Barrio O'higgins*). Bevægelsen har fungeret som platform og talerør for kvarterets beboere, hvilket har muliggjort et tæt samarbejde mellem lokale borgere, byrådet og enkelte parlamentsmedlemmer. I 2018 legaliserede beboerne bevægelsen som en lokal NGO. De mest aktive beboere er karakteriseret ved at være ældre borgere over 60 år, husejere og med stabile indkomster.

Analysen er baseret på to gruppeinterviews, fem enkeltpersonsinterviews, observationer i bykvarteret *Barrio O'higgins*, Valparaíso, samt sekundært materiale som rapporter, lokalplaner, nyhedsartikler og sociale medier.³ I denne artikel præsenteres nogle få illustrative citater for at underbygge hovedpointerne fra forfatterens samlede undersøgelse.

Ved at forstå symbolsk indramning (*framing*) som en kollektiv ressource med potentiale til at forandre den sociale virkelighed (Benford & Snow 2000) analyseres det, hvordan beboerne indrammer et grønt område som en urban

fælled for alle Valparaíso borgere. *Framing*-begrebet stammer oprindeligt fra Erving Goffmans idé om »symbolske rammer« (*frames*) som »fortolkningsmaer, der hjælper individer med at placere, begribe og identificere (...) det, der sker i deres liv« (Benford & Snow 2000: 614; egen oversættelse). På den måde hjælper den symbolske indramning os med at give mening til hverdagens mange indtryk og oplevelser og guider os i forhold til fremtidige handlinger. I forhold til at analysere symbolsk indramning i sociale bevægelser foreslår Benford og Snow (2000) at anvende begrebet kollektive handlingsrammer (*collective action frames*). Disse kollektive handlingsrammer skal forstås som »et handlingsorienteret sæt af overbevisninger og betydninger, der inspirerer og legitimerer en social bevægelsesorganisations aktiviteter og kampagner« (Benford & Snow 2000: 614; egen oversættelse). Symbolsk indramning er derfor ikke kun en diskursiv handling men indebærer konkrete praktiske handlinger, som har betydning for den sociale konstruktion af virkeligheden (Ibid.).

I min analyse kombinerer jeg *framing*-begrebet med begrebet *retten til byen* ved at forstå kampen om retten til byen som en kamp mellem forskellige symbolske indramninger af, hvad byen er og bør være, og hvem der har ret til at definere dette. Den symbolske indramning er derfor forbundet til de forskellige aktørers interesser, som er afledt af deres position i de strukturelle klasseforhold. *Framing*-begrebet anvendes således som analytisk værktøj til at forstå, hvordan byen og dens steder beskrives og fortolkes – og dermed konstrueres – af forskellige urbane aktører i en kamp om *retten til byen*. Den kollektive symbolske indramning af et grønt område som en urban fælled afspejler og iværksætter dermed kampen om retten til byen og dens steder. I det følgende afsnit udfoldes og diskuteres begrebet *retten til byen*.

Retten til byen – hvilken ret, for hvem og til hvilken by?

Retten til byen, som koncept, blev første gang fremført af Henri Lefebvre i 1967 i forbindelse med de parisiske protester i slutningen af 1960'erne. Andre før Lefebvre havde selvfølgelig teoretiseret over byen, men han var den første til at konceptualisere den sociale kamp som en kamp om *retten til byen*. Lefebvre (2000: 158) beskriver denne ret som både et opråb og et krav om et fornyet og anderledes byliv. Siden Lefebvre har forskellige teoretikere med interesse i byen anvendt og videreudviklet begrebet. For at gøre begrebet mere konkret og analytisk brugbart er det en hjælp at forholde sig til tre grundlæggende spørgsmål: *Hvilken ret har vi at med gøre? Hvem har ret til byen? Hvilken slags by taler vi om?* (Marcuse 2012).

Inden for kritisk byteori diskuteres *retten til byen* både som en række forskellige menneskerettigheder, der bør være sikret i byen (Sugranyes & Mathivet 2010), men også som en ret til at forandre byen og bylivet radikalt (Harvey 2008; Lefebvre 2000). Blandt byforskere, der fokuserer på sociale bevægelser og protester, skelnes der derfor analytisk mellem urbane bevægelser, som kæmper for urbane (menneske)rettigheder (til bolig, rent drikkevand og

offentlig transport osv.), og bevægelser, der kæmper for *retten* til byen forstået som en moralsk og politisk ret til social lighed (Marcuse 2012: 34; Mayer 2012: 64). Harvey (2012: 5) beskriver denne *ret* til byen som en ret til kollektiv radikal indflydelse på byudviklingen; indflydelse på, hvordan byer skabes og genskabes. Med andre ord kommer *retten til byen* også til at handle om retten til politisk deltagelse i byplanlægningen. I Chile inddrages borgerne sjældent i byplanlægningen (Colegio Arquitectos Valparaíso 2013), hvilket skaber byer, der ikke reflekterer indbyggernes ønsker og drømme.

Det er blevet påpeget, at retten til byen også bør sikre øget individuel frihed gennem en kollektiv livsførelse, som skal mindske uligheden i samfundet (Borja, 2010: 29). Jeg er enig med Borja i, at retten til byen kan fortolkes som en individuel ret til øget frihed, men i denne artikel fokuseres der på retten til byen som en *kollektiv ret* til fælles goder, til urbane fælledes, og derfor kommer vi her ikke nærmere ind på den individuelle ret til byen.⁴

I forlængelse af Harvey argumenterer jeg for, at retten til byen bør forstås som en kollektiv ret til at forsvare bestemte områder i byen; altså en ret til at forsvare og bevare lokale steder og fællesskaber – ikke kun til at forandre byen. På den måde er kampen om retten til byen *både* en kamp for at holde fast i noget traditionelt (nostalgi), men også en kamp om at definere den fremtidige by.

Hvem, der har ret til byen, er et komplekst spørgsmål. Man kan argumentere for, at alle har lige meget ret til at bo og opholde sig i byen. Virkeligheden er dog en anden; selvom alle i princippet kan bosætte sig eller opholde sig i en by, er forskellige dele af byen ofte forbeholdt bestemte grupper og typer af mennesker eller virksomheder. Fx er det ikke alle, som har råd til at bo på indre Østerbro i København på grund af den høje husleje, og det er ulovligt at slå lejr i byen, hvilket gør livet svært for hjemløse medborgere. Til gengæld fylder butikker, kontorer og offentlig administration ofte store dele af verdens bycentrummer. Ifølge Peter Marcuse (2012) bør kritisk byforskning have fokus på dem, hvis ret til byen undertrykkes af andre. Men hvordan bør det vurderes, hvem der undertrykker hvis ret til byen? Ifølge den kritiske byteori består byen af forskellige aktører med ulige magtrelationer, som bunder i den kapitalistiske (re)produktionsmåde.

Kampen om *retten til byen* vil derfor i nogle tilfælde blive et trade-off mellem individuelle interesser og rettigheder (den private ejendomsret fx) og kollektive interesser og rettigheder, herunder i form af retten til demokratisk selvbestemmelse og retfærdighed (Attoh 2011: 672). Det er i denne interessekamp, at den kritiske byforskning stiller sig på de svages og undertryktes side:

For at dem uden rettigheder kan opnå nogle rettigheder, må de mest privilegerede afgive nogle af deres: fx retten til at fordrive andre, ud-

bytte, dominere, undertrykke eller manipulere andres adfærd (Marcuse 2012: 35; egen oversættelse)

Med andre ord, retten til byen er et klassefænomen (Harvey 2008, 2009, 2012).

Ifølge Erik Olin Wright indtager personer i et (klasse)samfund forskellige klassepositioner, som bl.a. afhænger af arbejdsforhold og ledelsesmæssigt niveau på arbejdsmarkedet (Wright 2005: 15). På den måde tildeles individer forskellige klassepositioner i relation til de givne klasseforhold (Wright 2005: 14). Wrights klasseanalyse åbner op for en mere kompleks og nuanceret forståelse af individers klassetilhørsforhold end den klassisk marxistiske to-klasse-model med kapitalister versus arbejdere. For at analysere konkrete klasseforhold må vi, ifølge Wright, forstå, at individer kan indtage *modsætningsfyldte positioner* i en klassestruktur (Wright 2005: 16). Et eksempel kunne være en mellemleder, der har magt til at ansætte og fyre underordnede medarbejdere, men som ikke ejer produktionsmidlerne; denne person indtager en kapitalistisk position i det givne klasseforhold, men det ville være forkert at sige, at hun er en del af den kapitalistiske klasse. I forhold til klasseforhold i byen mener jeg, at Wrights forståelse af modsætningsfyldte klassepositioner kan hjælpe os til at forstå kompleksiteten i, at beboere i samme kvarter kan have meget forskellige økonomiske interesser. Er man for eksempel arbejder og husejer kan byfornyelse betyde forhøjede ejendomspriser, imens dette ofte betyder forhøjet husleje for arbejdere, som er lejere i samme kvarter. På grund af disse modsætningsfyldte klassepositioner (Wright 2005) i byen kan kampen om *retten til byen* derfor skabe konflikt og interne stridigheder på et lokalt plan – også blandt individer med samme socioøkonomiske baggrund. Det er vigtigt at præcisere, at når der henvises til beboere i *Barrio O'higgins* som middelklasseborgere, så bør det ikke forstås, som om at denne gruppe har en fælles klassebevidsthed, men nærmere, at de er en del af en gruppe, der forfølger interesser afledt af deres klasseposition (Wright 2005: 21).

Det sidste spørgsmål, vi må stille, i forhold til retten til byen, handler om, hvilken slags by der ønskes for fremtiden. Derfor bliver spørgsmålet om fremtidens by også et spørgsmål om, hvilket samfund man ønsker. Ønsker man byer med grønne og rekreative områder for alle, eller er man villig til at acceptere, at dette er en luksus kun forbeholdt de mest velstillede?

Blandt forskere med interesse i byen anvendes begrebet *retten til byen* med en vis semantisk åbenhed (Attoh 2011), hvilket gør det svært analytisk at skelne mellem *retten til byen-bevægelser* og andre sociale bevægelser *i byen*. I praksis har begrebets semantiske åbenhed dog betydet, at *retten til byen* er blevet et kraftfuldt slogan til at bygge politiske alliancer blandt ellers heterogene sociale bevægelser (Attoh 2011: 674). Begrebet har også fundet vej til forskellige landes forfatninger og det internationale World Charter on The Right to The City (Sugranyes & Mathivet 2010: 17-22). Denne institutionalisering af begrebet er både en sejr og en udfordring for de sociale bevægelser, der kæmper for

retten til byen. Habitat International Coalition, som står bag den internationale World Charter, anerkender selv, at når *retten til byen* omfatter en så bred vifte af menneskerettigheder, så er det mere udfordrende at kræve og implementere disse rettigheder (Sugranyes & Mathivet 2010: 25).

Opsummerende kan det siges, at kampen om *retten til byen* i høj grad er en kamp om at definere, hvad *retten til byen* bør indebære. Det teoretiske – men også politiske – problem er derfor, at: »*retten til byen er en tom betydningsbærer. Det hele handler om, hvem der tilfører begrebet betydning*« (Harvey 2012: XV; egen oversættelse). Denne artikel er derfor et forsøg på at analysere, hvordan retten til byen *indrammes* – og dermed tilføres betydning – af forskellige urbane aktører i deres kamp om retten til byen og dens grønne områder.

Urbane fælleder vs. profit

Urbane fælleder stammer fra den gamle idé om fælleder (engelsk: *commons*), som traditionelt henviser til græsningsarealer, fiskeri og andre naturressourcer, der ejes og drives i fællesskab (Susser & Tonnelat 2013: 107). Eksempler på urbane fælleder i en samtidig kontekst kunne være byhaver, som drives (og/eller ejes) i fællesskab af lokale beboere, men urbane fælleder kan også henvise til kulturelle steder, tidligere industriområder, offentlige parker osv., som i en eller anden grad drives (og/eller ejes) kollektivt og demokratisk. Generelt er idéen om *urban commons* forbundet med begrebet *commoning*; at noget drives i fællesskab. Harvey (2012: 73) argumenterer for, at *commoning* er baseret på idéen om, at en fælled bør være kollektiv og ikke-kommerciel, imens Łapniewska (2017: 63) snarere mener, at *commoning* opstår som et nødvendigt forsvar imod privatiseringen af fælles goder snarere end som en utopisk tro på, at verdens goder og serviceydelser kan styres udelukkende kollektivt. I Valparaíso opstod idéen om en offentlig park netop som en modreaktion til privatiseringen af byens rum. For de fleste lokale beboere var det vigtigste at få stoppet byggeselskabet, men for at brede kampen ud og gøre modstanden mod byggeriet stærkere opstod idéen om at kæmpe for en offentlig park for *alle* byens borgere. Idéen om en urban fælled opstod altså i selve den konkrete kamp mod gentrificering af byen og ikke som en abstrakt idé om kollektivt ikke-kommercielt fælleseje.

Urbane fælleder kan altså fx være grønne områder eller kulturelle steder i byen, som enten ejes og/eller drives kollektivt og uden profit. Det er dog ikke altid, at disse principper ekspliciteres af de konkrete aktører. Det afgørende er, at den pågældende fælled i *praksis* har et kollektivt præg, er demokratisk styret og åben for offentligheden. Derfor står urbane fælleder også ofte i modsætning til private byplanlæggere som ejendomsselskaber og kapitalfonde, der for de flestes vedkommende søger et maksimalt afkast til deres investorer uden altid at tage højde for de miljømæssige og sociale konsekvenser af deres projekter.

At indramme stedets værdi

Valparaíso's få grønne områder er svært tilgængelige, da byens geografi er karakteriseret ved dybe kløfter og stejle bakker. Alligevel er der nogle enkelte oaser, som er mere plane og derfor oplagte som rekreative områder for byens borgere som fx i *Barrio O'higgins*. Siden 1891 har dette kvarter været kendt for sit mikroklima, der blandt andet muliggjorde fremstillingen af blomster og planter i Den Schweiziske Have (spansk: *El Jardín Suizo*) – opkaldt efter den schweiziske indvandrer Benjamin Pümpin, der slog sig ned i området i slutningen af 1800-tallet (Plataforma Urbana 2013). Ved siden af denne have ligger et tidligere stadion og rekreativt område opført af et tobaksfirma i 1950'erne til firmaets ansatte og deres familier. I dag er hele området kendt som *Pümpin Parken* (spansk: *Parque Pümpin*).

Desuden byggede det selvsamme tobaksfirma en række boliger (kaldet *Población Chile Tabaco*) til de ansatte ved siden af disse idrætsfaciliteter. Nogle af de ældre beboere i kvarteret husker nostalgisk, dengang dette rekreative område stadig var åbent for offentligheden. Efter at et privat ejendomsfirma købte grunden i 2013, har området været afskærmet for at gøre klar til opførelsen af nye boliger. Firmaet har afholdt arrangementer og åbnet et fælleshus, hvor de lokale beboere kan få mere at vide om det kommende byggeprojekt. Som modsvar til de kritiske røster i kvarteret, forsøger firmaet at *indramme* deres projekt som et grønt initiativ, der inddrager borgerne og lokalsamfundets behov ved at tilføre området værdi – både økonomisk og miljømæssigt. Disse tiltag er dog blevet modtaget med blandede reaktioner blandt beboerne. Beboerne, som kæmper for at beskytte parkerne i *Barrio O'higgins*, er kritiske over for projektet, som de mener vil ødelægge den historiske og sociokulturelle sammenhæng mellem det grønne område og de tidligere tobaksarbejderhuse.

Det tidligere boligkvarter [*Población Chile Tabaco*], som blev bygget til tobaksarbejderne, skaber et amfiteater, hvor alle husene har udsigt mod [*Pümpin*] Parken og stadionets græsplæne, hvor arbejderne plejede at dyrke idræt, til glæde for naboerne i området. Tilsammen udgør dette en landskabsværdi og er et billede på et vigtigt historisk kvarter, som eksisterede i næsten fire generationer (Almonacid 2013. Egen oversættelse).

Her indrammes kvarteret i sin helhed altså både som historisk og æstetisk værdifuldt, og som noget, der forener dets tidligere og nuværende beboere. Det følgende billede (se foto 1) illustrerer den harmoniske relation mellem de tidligere tobaksarbejderhuse og det rekreative grønne område.

Udsigt til Pümpin Parken og tidligere tobaksarbejderhuse
(nederst til højre), *Barrio O'higgins*

Ifølge beboerne i *Barrio O'higgins* har byens bakkede landskab en værdi i sig selv. Dette landskab er truet af opførelsen af høje bygninger, der bryder en topografisk harmoni mellem bakker og huse. Nedenstående billede (se foto 2) illustrerer, hvordan høje bygninger i Valparaíso bryder byens kvasi-naturlige landskab.

Højhuse i *Cerro Barón*, Valparaíso

Regionsmedlem Manuel Millones⁵ beskriver de seneste års byudvikling i Valparaíso således:

Bygge- og ejendomsselskaberne har ikke opført sig ordentligt i Valparaíso. De har været ligeglade med kulturarven, naturarven, de arkæo-

logiske aspekter og udsigten (...) denne mangel på respekt i samspil med en uvirksom kommunaladministration, der i løbet af 1990'erne var alt for eftergivende i forhold til at udstede byggetilladelser og samtidig stod i ledtog med ejendomsselskaberne, har medført, at det amfiteater af farverige huse, som man kan se fra havet [er forsvundet] (Manuel Millones 3. december 2018; egen oversættelse).

Vi kan altså konkludere, at de forskellige urbane aktører (beboere, myndigheder og private byggefirmaer) indrammer byen forskelligt afhængigt af deres forskellige interesser. For nogle er byens grønne områder værdifulde, netop fordi de endnu er uberørte og naturlige oaser, hvorimod andre aktører anskuer de grønne områder som potentielle byggegrunde med mulighed for en økonomisk gevinst. I den konkrete case synes der dog at være en fælles forståelse blandt lokalpolitikere, byggeselskab og borgere om, at grønne områder tilfører en værdi til et lokalt kvarter og byen som helhed. Hvad der imidlertid ikke er enighed om er, hvordan denne værdi skal udnyttes og af hvem. Som den kritiske byforskning har påpeget, afspejler kampen om retten til byen ofte en latent konflikt mellem profit og mennesker (Brenner et al. 2011), hvilket den chilenske case er et godt eksempel på.

Når vi taler om byens landskab, refererer vi ofte til arkitektoniske aspekter ved byen, såsom byens infrastruktur eller skyline, men som casen fra Valparaíso illustrerer, og som forskning inden for urban politisk økologi har fremhævet (Heynen et al. 2006; Swyngedouw 2015), er byen og naturen indlejret i hinanden, og det kan være svært – både praktisk og analytisk – at skille dem ad. Som citatet fra Millones afspejler, må vi forstå det naturlige landskab, herunder topografien, som en del af den moderne by. En del af det harmoniske forhold mellem topografi og arkitektur afhænger af byens grønne områder. Disse grønne områder er indlejrede i byens geografi, men opfattes af beboerne i Valparaíso som isolerede åndehuller, eller urbane fællede, i en larmende, osende og kaotisk by af asfalt, beton og glas. Bevægelsen, der kæmper for at beskytte det grønne område i *Barrio O'higgins*, skriver på deres blog:

Vi bekymrer os om bevarelsen af området, som er en af de få tilbageværende grønne lunger i kvarteret, og som også bør komme resten af byen til gode (Almonacid 2013; egen oversættelse).

Området indrammes altså både miljømæssigt, historisk og æstetisk som et værdifuldt fælles gode – eller fælled – for hele byen, selvom beboerne er klar over, at området er privatejet. Denne symbolske indramning af området udfordrer dermed skellet, mellem hvad der regnes for offentligt og privat i en urban kontekst (Susser & Tonnelat 2013). Ved at forsøge at stoppe et privat byggeprojekt viser beboerne således lokalsamfundets forandringskapacitet i mødet med kommerialisering af stedbundne ressourcer, som fx grønne om-

råder i byen, samtidig med at forestillingen om en »by vs. natur«-dikotomi udfordres. Casen viser, hvordan byens miljø er en kombination af det naturlige og det menneskeskabte byggede landskab, og dermed bekræftes idéen om, at byen og naturen ikke er to forskellige domæner men derimod indvævet i hinanden. På den måde hænger beboernes krav om flere grønne fælder i byen også sammen med en forestilling om at skabe en mere sammenhængende by i harmoni med det naturlige landskab.

Retten til stedet – mellem NIMBY og social bevægelse

Som vi så tidligere, er kampen om retten til byen i høj grad en kamp om at definere, hvad denne ret indebærer (Harvey 2012: XV). For James Holston (Harvey 2012: XIII) handler de forskellige kampe om retten til byen om »hvem der får mulighed for at forme den daglige livskvalitet i byen« (egen oversættelse). Beboerne i *Barrio O'higgins* er ikke tvivl om, at de kæmper for retten til livskvalitet i byen, hvilket ifølge dem blandt andet indebærer adgang til grønne områder, bevarelse af kulturarv og lysten til at vende hjem hver dag. Som Marco Meza, en af grundlæggerne af Bevægelsen for Beskyttelse af Parkerne i *Barrio O'higgins*, forklarer: »Livskvalitet handler om vores omgivelser (...) Det kan være, at vi forbliver fattige hele livet, men vi er fattige med en lyst til at vende hjem hver dag« (Interview Marco Meza 23. november 2018; egen oversættelse). Retten til byen defineres her som en ret til livskvalitet, hvilket indbefatter værdige omgivelser i ens kvarter. Man kunne imidlertid få den tanke, at denne konflikt afspejler en lille gruppe middelklasseborgeres irritation over, at deres »baghave« nu inddrages til fordel for boliger. Inden for studier af urbane sociale bevægelser taler man i den forbindelse om *Not In My Backyard-bevægelser* (NIMBY-bevægelser), som netop er karakteriseret ved, at forholdsvis privilegerede borgere kun stritter imod byggeprojekter eller andre mega-projekter, når det rammer dem personligt, men ellers ikke bekymrer sig om byens udvikling mere generelt. Beboernes opråb i *Barrio O'higgins* afspejler dog noget mere og andet end blot en NIMBY-bevægelse. Beboernes bekymring rækker nemlig udover deres egen baghave; det handler om at beskytte området, så hele byen kan få glæde af det – igen. Ved hjælp af symbolsk rammetilpasning (*frame alignment*) (Benford & Snow 2000: 624) forbindes naturbeskyttelse og kulturbevaring i et lokalt bykvarter således med en bredere kamp for retten til byen og dens grønne steder.

Den chilenske case demonstrerer, at det kan være svært at skelne mellem NIMBY-bevægelser og reelle sociale bevægelser, der kæmper for en bredere sag. Det er her, at den symbolske indramning af både problemet og bevægelsen bliver afgørende. Beboerne, som kæmper for at bevare de grønne områder, er ikke ude efter at skabe profit – som eksempelvis private ejendomselskaber og andre spekulanter – men søger i stedet værdige og støttende levevilkår (Marcuse 2012: 38). På den måde udfordrer de præmissen for den aktuelle byudvikling i Chile, der ofte drives frem af behovet for profit uden

miljømæssige, æstetiske eller sociale hensyn. Det er dog ikke alle beboere, som har samme interesser. Et mindretal blandt områdets beboere bakker op om byggeprojektet og samarbejder med det private firma, som til gengæld lover et generelt »løft af området«. Dette vil uundgåeligt resultere i forhøjede ejendomspriser, hvilket kan friste de beboere og husejere, der spekulerer i at sælge deres bolig i en nær fremtid. Ifølge Marco Meza bør personlig spekulation hos enkelte boligejere i kvarteret dog ikke være styrende for, hvordan kvarteret skal udvikle sig kollektivt set. Han udtaler:

Hvis vores pligt er at bekymre os om naboerne, så bør vi bekymre os om de naboer, som rent faktisk har lyst til at bo her – ikke dem, som spekulerer i ejendomspriser ... det er uværdigt (Marco Meza 23. november 2018; egen oversættelse).

At nogle beboere i kvarteret samarbejder med ejendomsselskabet, illustrerer, hvordan middelklasseborgere kan indtage modsætningsfyldte positioner i konkrete klasseforhold (Wright 2005: 16-17), hvilket kan resultere i konfrontation for at opnå personlige interesser. På den måde udfordres sammenholdet blandt beboerne på grund af kvarterets middelklassesammensætning; nogle husejere ser opførelsen af nye dyre boliger i kvarteret som en mulighed for at øge deres egen personlige formue, imens andre husejere er bekymrede over den forringede livskvalitet, som den øgede urbanisering kan medføre. Casen viser dermed også, hvordan lokalsamfundet kan være præget af både et stærkt lokalt fællesskab og interne modsætninger på samme tid. Man bør være forsigtig med at definere beboere i et lokalt område som en alt for homogen gruppe – også selvom de deler det samme klassetilhørsforhold. Problematikken med individuelle over for kollektive interesser vil være præsent i mange lokale konflikter, hvor natur- og kulturbeskyttelse står over for urbanisering. For at indfange både de sammenfaldende og modstridende interesser i et lokalsamfund kan en analyse af beboernes klassepositioner derfor være nødvendig for at forstå, hvorfor folk handler, som de gør.

Afsluttende bemærkninger

Ved at indramme et privatejet område i byen som en *common* (et fælles gode) for lokalsamfundet lykkedes det beboerne i *Barrio O'higgins* midlertidigt at bremse opførelsen af endnu et indhegnet villakvarter (spansk: *condominio*) i Valparaíso. Kampen for beboerne i *Barrio O'higgins* er dog fortsat i gang, da det private byggefirma endnu ikke har opgivet tanken om at opføre boliger. Det konkluderes derfor, at lokalt forankret kamp for beskyttelse af kulturarv og grønne urbane fællede kan udfordre markeds kræfternes gentrificering af bykvarterer midlertidigt, men at kampen bør anskues som en altid igangværende proces afhængig af konkrete sociokulturelle forhold.

Casen viser, hvordan den lokale nabobevægelse i Valparaíso går fra at blive opfattet af andre i byen som en NIMBY-organisering til at blive en social bevægelse, der forsvare byen, dens grønne steder og kulturarv imod ureguleret urbanisering og vækst. Beboernes kamp handler om *retten til byen* forstået som en ret til have indflydelse på byudviklingen (Harvey 2012), altså hvordan ens lokalsamfund bør udvikle sig, men også en ret til at gentænke menneskets forhold til byen, det urbane liv (Lefebvre 2000) og det lokale. Den chilenske case bekræfter dermed, at vi må forstå byens landskab som andet og mere end bygninger; byens landskab bør analyseres som en fusion af et naturligt og et menneskeskabt miljø. I forlængelse heraf har måden, hvorpå byen og et lokalt sted indrammes symbolsk, konkrete konsekvenser for, hvordan vi forstår den. Indramning (*framing*) kan dermed være et magtfuldt redskab for lokale beboerbevægelser i kampen for *retten til byen* og dens grønne steder.

Konflikten i Valparaíso viser, at kampen om *retten til byen* indebærer dybtliggende trade-offs mellem forskellige gruppers interesser (Attoh 2011), som blandt andet kan forklares ud fra modsætningsfyldte klassetilhørsforhold (Wright 2005). Det er derfor nødvendigt med et kritisk og relationelt perspektiv for at forstå de strukturelle årsager til konflikter over *retten til byen*. Samtidig bliver det i den chilenske case tydeligt, at ældre borgere har meget at bidrage med til byudviklingen, da de kan huske, hvordan tingene var tidligere. Beskyttelse af kultur- og naturarv handler derfor ikke kun om at frede gamle bygninger og grønne områder; det handler i lige så høj grad om at lytte til de personer, som kan huske stedernes værdi. I den forbindelse er det interessant at forholde sig til, hvilket klassetilhørsforhold ældre borgere i et kvarter har, for at forstå hvilken værdi de knytter – eller ikke knytter – til bestemte steder.

Andre borgerinitiativer, som kæmper for retten til byen, kan lære af den chilenske case, at det er vigtigt at være på forkant med nye byggeprojekter og benytte sig af forskellige mobiliseringsstrategier for at bremse markeds kræfterne på lokalt niveau. Casen viser, hvordan symbolsk indramning kan være et effektivt redskab for borgere til at tage magten tilbage i deres kvarter og by. Ved at indramme et privat område som et fælles gode med værdi for lokalsamfundet, udfordres byens ellers ofte fastlåste geografi. På den måde kan symbolsk indramning hjælpe borgerne til at konstruere en alternativ fortælling og beskytte deres kollektive interesser. Man bør i den forbindelse selvfølgelig tage højde for andre aktørers mulige mod-indramning (*counter-framing*).

Den danske kontekst er meget forskellig fra den chilenske. Ikke desto mindre kan vi se nogle af de samme mekanismer, i forhold til byudvikling, gøre sig gældende. Byudviklingen i Valparaíso og Aarhus – eller Santiago og København – er præget af konkrete kampe om *retten til byen* og en kamp om retten til at definere byen. Disse kampe bliver ofte tydelige, når profitorienterte-

ret byudvikling ikke nødvendigvis skaber øget livskvalitet for byens beboere. Sagt på anden vis; øget befolkningsfortætning i de større byer skaber mindre plads til rekreative byrum som fx parker, skove og andre grønne områder. I en dansk kontekst vidner kampene for at bevare Amager Fælled, Stubben i Nordhavn, Christiania etc. om en interesse for at beskytte byens grønne områder som urbane fællede eller oaser for byens borgerne (se Christensen et al. 2019). Konflikten mellem byfortætning og bevarelse af byens grønne rekreative områder rækker derfor udover den chilenske case og er præsent i mange større byer på globalt plan. Det er en kamp om *retten til byen*, som selvfølgelig manifesterer sig på forskellig vis i de forskellige lande og byer.

Den chilenske situation viser på den ene side et worst-case-scenario, når byudvikling er styret af profit og uden reel borgerinddragelse, hvilket risikerer at skabe uigennemtænkte byggeprojekter. På den anden side viser beboerne i Valparaíso dog, at det ikke er umuligt at gå imod denne udvikling. Som byrådsmedlem Claudio Reyes udtrykker det:

At bygge en by i dag betyder ikke, at vi skal fylde den med boliger og bygninger. Vi bør i stedet tilskynde en balance mellem grønne områder og parker, som underbygger udviklingen af alsidige familieliv (Interview Claudio Reyes 18. juni 2018; egen oversættelse).

Beboerne i *Barrio O'higgins* har altså formået at få lokalpolitikere overbevist om vigtigheden af grønne områder i byen. Vi kan således lære af denne case, at kampen for grønne urbane fællede kræver politisk mobilisering og alliancedannelse samt vedholdenhed både blandt borgere og lokalpolitikere for at have succes. Hvis der er et politisk ønske om at bevare og kreere grønne urbane fællede, må uigennemtænkt byfortætning og skyskrabere-drømme derfor bekæmpes lokalt af de mennesker, der har deres hverdag i byen.

Noter

1. Artiklens analyser og resultater er baseret på forfatterens speciale forsvaret ved Sociologisk Institut, Københavns Universitet i maj 2019. Specialets empiri bygger på et halvt års feltarbejde i den chilenske kystby Valparaíso, Chile.
2. For at forstå den historiske og sociokulturelle kontekst i Chile til bunds kræver det en artikel for sig. Jeg opfordrer derfor læseren til selv at søge yderligere information omkring Chiles diktatur og dets politiske og økonomiske konsekvenser for landet i dag.
3. Alt datamateriale er udarbejdet på spansk. Der kan anmodes om adgang til interviewoptagelser, som ikke er underlagt krav om anonymitet.
4. Et eksempel på en individuel ret til byen kunne være hjemløses ret til at opholde sig i byen eller seksuelle minoriteters ret til at færdes på gaden uden at blive diskrimineret.
5. Medlem af Valparaíso's regionsråd og præsident for rådets Udvalg for Kulturarv.

Litteratur

- Almonacid, G. 2013: »Movimiento Defensa Parques Barrio O'higgins: Memoria Parques Barrio O'higgins«. Artikel publiceret d. 13. oktober 2013. Hentet den 7. oktober 2018, fra: <https://parquesbarrioohiggins.blogspot.com/2013/10/memoria-parques-barrio-ohiggins.html>
- Atisba 2018: El Despoblamiento de Valparaíso (Monitor Diagnóstico). Hentet den 24. august 2018 fra: <http://www.atisba.cl/monitor/el-despoblamiento-de-valparaiso/>
- Attoh, K.A. 2011: »What kind of right is the right to the city?« *Progress in Human Geography; London*, 35(5), 669-685. <https://doi.org/10.1177/0309132510394706>
- Benford, R.D., & Snow, D.A. 2000: »Framing processes and social movements: An overview and assessment«. *Annual Review of Sociology; Palo Alto*, 26, 611-639. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.26.1.611>
- Blok, A., & L. Meilvang, M. 2015: »Picturing Urban Green Attachments: Civic Activists Moving between Familiar and Public Engagements in the City«. *Sociology*, 49(1). <https://doi.org/10.1177/0038038514532038>
- Borja, J. 2010: »Democracy in Search of the Future City« in *Cities for All: Proposals and Experiences towards the Right to the City*. Habitat International Coalition (HIC).
- Brenner, N., Marcuse, P., & Mayer, M. 2011 (Ed.): *Cities for People, Not for Profit | Critical Urban Theory and the Right to the City*. London & New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203802182>
- Christensen, A.G., Krarup, T., Juvik, A.J., & Laage-Thomsen, J. 2019: »Fælleshed som bynatures sted: Metodologiske tilgange til familiært engagement i bygrønne fællesskaber«. *Dansk Sociologi* 30(4) (under publicering).
- Claudio Reyes 2018: *Interview med Claudio Reyes, medlem af Valparaíso's byråd*. Gennemført af artiklens forfatter, d. 18. juni 2018. [Optaget lydfil].
- Colegio Arquitectos Valparaíso 2013: »Edificios en Parque del Barrio O'Higgins de Valparaíso: Un problema de Soberanía territorial«. *El Martutino*, d. 1. december. Hentet den 30. september 2018 fra: <http://www.elmartutino.cl/noticia/sociedad/edificios-en-parque-del-barrio-o-higgins-de-valparaiso-un-problema-de-soberania-ter>
- El Desconcierto 2018: »Los ghettos verticales que carcomen los cerros de Valparaíso. Artikel, d. 5. april. Hentet den 26. juni 2018 fra: <http://www.eldesconcierto.cl/2018/04/05/los-ghettos-verticales-que-carcomen-los-cerros-de-valparaiso/>
- Dattwyler, R.H., Peterson, V.C.A., & Rivas, D.S. 2017: »La espacialidad neoliberal de la producción de vivienda social en las áreas metropolitanas de Valparaíso y Santiago (1990-2014): ¿hacia la construcción idelógica de un rostro humano?« *Cadernos Metrópole*, 19 (39), 513-535. <https://doi.org/10.1590/2236-9996.2017-3907>
- Donoso, S. 2014: »La reconstrucción de la acción colectiva en el Chile post-transición: el caso del movimiento estudiantil (Postdoc report)«. *Centro de Estudios de Conflicto y Cohesión Social, Chile*.
- Heynen, N., Kaika, M. & Swyngedouw, E. 2006: *In the Nature of Cities. Urban Political Ecology and the Politics of Urban Metabolism*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203027523>
- Harvey, D. 2008: »The Right to the City«. *New Left Review*, (53), 23-40.
- Harvey, D. 2009: *Social justice and the city* (Rev. ed.). Athens: University of Georgia Press.
- Harvey, D. 2012: *Rebel Cities. From the right to the city to the urban revolution*. London – New York: Verso.

- Jennings, V., Floyd, M.F., Shanahan, D., Coutts, C., & Sinykin, A. 2017: »Emerging issues in urban ecology: Implications for research, social justice, human health, and well-being«. *Population and Environment*; New York, 39 (1), 69-86. <https://doi.org/10.1007/s11111-017-0276-0>
- Kriznik, B. 2014: »Local Responses to Market-Driven Urban Development in Global Cities«. *Teorija in Praksa*; Ljubljana, 51, 221-240.
- Łapniewska, Z. 2017: »(Re)claiming Space by Urban Commons«. *Review of Radical Political Economics*, 49(1), 54-66. <https://doi.org/10.1177/0486613415616217>
- Lefebvre, H. 2000: *Writings on Cities*. Oxford, UK & Malden, USA: Blackwell Publishers.
- Lund, H. Anders & Gutzon, L. Henrik 2009: »Herskabeliggørelse – gentrification på dansk« *Geografisk Orientering*, vol. 39 (særnummer).
- Manuel Millones 2018: *Interview med Manuel Millones, medlem af Valparaíso's regionsråd*. Gennemført af artiklens forfatter, d. 3. december 2018. [Optaget lydfil].
- Marco Meza 2018: *Interview med Marco Meza*. Gennemført af artiklens forfatter, d. 23. november 2018. [Optaget lydfil].
- Marcuse, P. 2012: »Whose right(s) to what city?« in *Cities for people. Not for profit | Critical Urban Theory and the Right to the City*. London & New York: Routledge.
- Mayer, M. 2012: »The »right to the city« in urban social movements« in *Cities for People, Not for Profit | Critical Urban Theory and the Right to the City*. London & New York: Routledge.
- Plataforma Urbana 2013: »Valparaíso: 26 edificios amenazan barrio e histórico parque a pesar del congelamiento de permisos de edificación«. *Plataforma Urbana*. Hentet den 28. august fra: <http://www.plataformaurbana.cl/archive/2013/10/09/valparaiso-26-edificios-amenazan-barrio-e-historico-parque-a-pesar-del-congelamiento-de-permisos-de-edificacion/>
- R. Vallejos, F., & E. Bahamondes, M. 2018: »Ciudad Rebelde: La lucha por el espacio y derecho a la ciudad en Valparaíso«. *El Desconcierto*, d. 1. februar. Hentet den 15. maj 2018 fra: <http://www.eldesconcierto.cl/2018/02/01/ciudad-rebelde-la-lucha-por-el-espacio-y-derecho-a-la-ciudad-en-valparaiso/>
- Somma, N.M. 2012: »The Chilean student movement of 2011-2012: challenging the marketization of education«. *Interface: A Journal for and about Social Movements*, 4(2).
- Stein, S. 2019: *Capital City: Gentrification and the Real Estate State* (First edition). UK/US: Verso.
- Sugranyes, A., & Mathivet, C. 2010: *Cities for All: Proposals and Experiences towards the Right to the City* (First edition). Santiago de Chile: Habitat International Coalition (HIC).
- Susser, I., & Tonnelat, S. 2013: »Transformative cities: The three urban commons«. *Focaal – Journal of Global and Historical Anthropology* 66. <https://doi.org/10.3167/fcl.2013.660116>
- Swyngedouw, E. 2015: »Urbanization and Environmental Futures: Politicizing Urban Political Ecologies«, in Perreault T, Bridge G. & J. McCarthy (Eds.) *Handbook of Political Ecology*. Routledge: London/New York.
- Wright, E.O. 2005: »Foundations of a neo-Marxist class analysis«. Hentet den 25. februar 2019 fra: [/core/books/approaches-to-class-analysis/foundations-of-a-neomaxist-class-analysis/97B3FAFF1BB227D7FEC788380C8D14AE](http://core/books/approaches-to-class-analysis/foundations-of-a-neomaxist-class-analysis/97B3FAFF1BB227D7FEC788380C8D14AE)

A city's green areas – and the right to them: the case of Valparaíso, Chile

This article contributes to the understanding of the capacity of local communities to slow down market-driven urbanisation. It employs the idea of *the right to the city*, which is understood as a collective right to shaping power over the urban development. It is also a right to rethink our relationship to the city and its landscape. Thus, *the right to the city* is about defending the city from gentrification but also a right to imagine a city with more urban and green commons. The article presents a case-study from Chile, where local citizens are fighting the gentrification of a historic neighbourhood in Valparaíso. By *framing* private owned green areas as urban commons, the citizens challenge the current urban development in Chile. The case shows how the struggle to preserve the natural and cultural heritage locally is connected to a strong local identity and an appreciation of the value of the urban landscape. We can learn from the Chilean case that it *is possible* to slow down gentrification of the city when a broad political consensus about protecting green areas as urban commons is established among citizens and local politicians.

Keywords: right to the city, urban commons, urban conservation, social movement framing.